

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti'nde İşçiler

- **Osmanlı Devletinde ki işçi ile günümüz anlamında ki işçi farklıdır. Bu farklar şunlardır;**
 1. Osmanlıda günümüz anlamında ki işçi için kullanılan tabir AMELE (1923 İzmir İktisat Kong. Değiştirilmesi talebi olmuştur)
 2. Sanayi kuruluşları ve diğer işlerde örneğin madencilik sektöründe sürekli bir çalışma durumu bulunmuyordu, bu nedenle işçilere «köylü-işçi» ya da «çiftçi-madenci»
 3. Kapitalizm ve kapitalist ilişkiler gelişmemiş olduğu için bu sınıfı «proleter» olarak tanımlayamayız. Belirgin bir işçi sınıfı bulunmamaktadır.
 4. Günümüzde işçi sınıfı diye bir kavram var iken bu Osmanlı'da böyle bir sınıftan bahsedilmesi zordur.(Alt tabaka-üst tabaka)
 5. Osmanlıda ki işçilerin çoğu mülkü olan üreticidir. Dolayısıyla özellikle maden sektöründekiler **köylü eğilimleri** korumuşlardır. İşçi sınıfı bilinci gelişmedi.
 6. Osmanlı Devletinde gerek zanaat (lonca) gerekse tarımsal üretim üzerinde merkezi bir devlet etkisi bulunmaktadır. Topraklar hükümdara aittir. İki temel toplumsal grup bulunmaktadır: Bürokrasi (memurlar ve askerler) ile Köylüler.
 7. Osmanlı Devleti bir nev-i Baba Devlettir. Toplumsal sınıfların oluşmasına set çekmiştir. (Bu baskın görüştür)
 8. Ancak Osmanlı Devletinde sınıfların olduğunu ifade eden çalışmalar da mevcuttur (Sencer Divitçioğlu)

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik Geleneksel Uygulamalar

1. Aile İçi Yardımlaşmalar – Özellikleri

Yaşlıların, muhtaçların bakımı. Hastalanma, kazaya uğrama gelir kesilmesiyle karşılaşılması vb. durumlar

- Genellikle yoksul kesimler için geçerlidir.
- Yardım miktarı sınırlıdır.
- Uzun süreli değildir.
- Sosyal güvenliğin kurumsallaşmadığı dönemler için geçerlidir.
- Karşılaşılan her türlü riske karşı önlem alınamaz.

2. Dinsel Yardımlar

Zekat – Fitre – Adak – Kurban – Sadaka – Bağış ...

(Gelirin yeniden dağılımı)

Vakıfların yaptığı yardımlar

İnsani Yardım olarak değerlendirilebilir.

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik

Modern Sosyal Güvenlik Uygulamaları

3. Vakıflar ve Meslek Kuruluşlarının Yardımları

1. Vakıflar

- Vakıfların temel amacı: Yol, köprü, çeşme, cami vs. yapmaktır.
- Avarız Vakıfları adı verilen vakıfların sosyal güvenlik işlevi olmuştur. Avarız vakıflarının amacı muhtaçlara yardım etmektir. En önemlileri Darüş Şifalardır. 1399-1617 yılları arasında kurulmuş birçok yardım kurumu vardır.

2. Meslek Kuruluşları (Loncalar)

- “Orta Sandığı” ya da “Teavün Sandığı” adı verilen sandıklar aracılığıyla yapılmıştır.
- Sistemik sosyal güvenlik uygulamalarının ilk örnekleri olarak değerlendirilebilecek bu sandıklar vasıtasıyla ilgili mesleği icra edenlerin ve aile fertlerinin karşılaşmış oldukları tehlikeli durumlar karşısında çeşitli yardımlar yapılmıştır.

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik

Modern Sosyal Güvenlik Uygulamaları

3. Sandıklar

Asker ve **memurlar** ile sınırlı olmak üzere **yaşlılık** ve **hastalık** durumlarında korunmalarını öngören bazı emeklilik ve yardımlaşma sandıkları kurulmuştur.

Sandığın Adı

- 1866 Askeri Tekâüt Sandığı
- 1881 Sivil Memurlar Emekli Sandığı
- 1890 Seyrisefain Tekâüt Sandığı (Gemi işletme Emekli Sandığı)
- 1909 Askeri ve Mülki Tekâüt Sandıkları
- 1917 Şirketi Hayriye Tekâüt Sandığı (Boğaziçindeki Yolcu Taşıma Şirketi)

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik

Modern Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Kamu görevlileri ve askerler için kurulan bu sandıkların dışında işçiler için de bazı sosyal güvenlik düzenlemeleri yapılmıştır. Her ne kadar Osmanlı Devleti sanayileşme sürecini yaşamamış ve yaygın bir işçi sınıfı ortaya çıkmamış ise de bazı işkollarında çalışan işçilerin sosyal güvenliğini sağlamak üzere mevzuat düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler şunlardır:

Mevzuat

- 1865 Dilaver Paşa Nizamnamesi
- 1869 Maaddin Nizamnamesi
- 1909 Askeri Fabrikalar Nizamnamesi
- 1909 Tersane-i Amiriyeye Mensup İşçi Vesairenin Tekâüdiyesi Hakkında Nizamname (İşçilere Yönelik Yaşlılık ve Malullük Sigortası)
- 1910 Hicaz Demiryolu Memur ve Müstahdemlerine Yardım Sandığı